

Interviewee: Mr Huyen Viet (Do Xuan Lao)

Interviewer: Nancy Bui

Location: Sai Gon Radio, Houston

Date: Monday, March 7, 2011

Identifier: wrc02849

Context: This recording and transcript form part of a collection of oral history interviews conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation and donated to the Chao Center for Asian Studies at Rice University. This collection includes video recordings of interviews with Vietnamese Americans native to or living in Texas. This interview forms part of the national 500 Oral Histories Project conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation.

This transcript was written by Mr. Hieu Do in 2014 by recommendation of Ms. Nancy Bui of the VAHF, and has not been verified by staff at Rice University.

NB: Thưa hòa thượng, xin chào hòa thượng,

00:40:HV: Xin chào chị Triều Giang

NB: xin hòa thượng cho biết tên, và hòa thượng đã sinh trưởng tại đâu?

00:46:HV: Tên gia đình tôi là Đỗ Xuân Lào. Và đi tu đến bây giờ có pháp hiệu là Thích Huyền Việt

NB: Hòa thượng sinh trưởng ở nơi nào ạ ?

01:09:HV: Dạ tôi sinh tại miền Trung, xã Bình Đào, thôn Trà Đóa, quận Thăng Bình, tỉnh Quảng Nam. Miền trung Việt Nam.

NB: Thưa hòa thượng hòa thượng có ở thôn đó lâu không hay phải đi từ thuở nhỏ

01:28:HV: Thưa từ lúc sinh ra cho đến lúc rời nơi sinh của mình cho tới lúc 17 tuổi thì đó là cái tuổi trong giấy tờ, nhưng trong giấy tờ là mới có 12 tuổi, tại vì giấy tờ có sự khác biệt, nhà quê đi học trễ, cha mẹ khai giảm đi năm tuổi, nên tôi nhớ giấy tờ là năm 52, nhưng thực tế tôi sinh năm 1947

NB: Thưa thầy, thượng tọa nơi chôn rau cắt rốn, có những kỷ niệm gì đẹp mà thầy còn nhớ đến ngày hôm nay ?

02:21:HV: Chắc chắn rồi, phải nói rằng nơi mình sinh ra, sống đó cho đến trưởng thành thì phải nói là có nhiều kỷ niệm, quê hương là đẹp hơn cả. Phải nói vậy vì nơi đó mình sinh ra nên mọi thứ đều thân quen, và đôi khi buồn vui rất đậm nét, quê hương của mình mình phải nhớ về những kỷ niệm đó,

NB: Có kỷ niệm nào đặc biệt ?

02:54:HV: Phải nói rằng nhiều lắm chứ, nhưng mà cố gắng nói ra vài cái suy nghĩ của tôi ngay tại bây giờ, thứ nhất là chơi với bạn bè cùng lứa tuổi lớn lên, những đêm trắng ra những cánh đồng chơi cút bắt rồi đôi khi nghịch ngợm, đánh phá rồi lượm đất cục trên đồng chơi nhau trong những đêm trắng, và đặc biệt là những ngày rằm, dĩ nhiên là kỷ ức cho đến lúc mình lớn lên, bảy tuổi, đi chùa tham dự lễ, tụng kinh ăn uống, đặc biệt là tổ chức gia đình phật tử trong tiếng Mỹ chúng ta hiểu là cái tổ chức Sắc phục của tổ chức gia đình phật tử Buddhist uniform Group đó.

NB: Thưa thầy, trong gia đình có đồng anh em không,

04:03:NV: Trong gia đình đông có 5 anh em, 3 trai và hai gái, tôi là người anh cả

NB: Thưa hòa thượng, những người anh em có được đi học đầy đủ không ?

04:15:HV: thật sự ra nếu nói trong gia đình thì tôi là người được học đầy đủ nhất, sở dĩ đầy đủ nhất vì sau khi học tiểu học xong thì tôi xuất gia, xuất gia xong vô trong chùa thì được hướng dẫn đời sống tôn giáo. Nhưng cũng đi học bên ngoài. Trong khi đó những người em cùng với cha mẹ khổ cực chân lấm tay bùn nên học cũng tương đối, được thôi chứ không có chỉ học hết tiểu học thôi.

NB: Thưa hòa thượng ở Quảng Nam những ngày tháng đó, trong gia đình có truyền thống gì mà cha mẹ truyền cho con cái và giờ vẫn nhớ đến ngày hôm nay không ?

05:06:HV: Chúng ta biết rằng truyền thống gia đình Việt Nam nói chung và những gia đình mà không phải ở trong thành phố thì không biết nhưng tôi ở nhà quê thì rất là chặt chẽ. Luôn luôn được ông bà chú bác nhắc, kính trên nhường dưới, thương kính cha mẹ, thương thảo với anh chị em, những ngày cúng giỗ là những ngày mình được thấy, được nghe, được biết trong cái giáo dục đậm nét gia đình, có cái nữa là phần đông các gia đình Việt Nam có câu nói nghe nhiều nhất mà qua đây mình phải suy ngẫm đó là cái lối giáo dục tiếng Việt Nam chung là thương cho roi cho vọt, ghét cho ngọt cho bùi. Thì gần đây tôi lại có câu chuyện để nhắc thì cái đó không biết sao, nhưng mà bản thân tôi sống trưởng thành lên trong gia đình rất nghiêm khắc, mỗi khi anh chị em trong gia đình làm lỗi gì thì người đó bắt phải nằm trên phản đánh một trận, ai trong anh em mà bị lỗi ba mẹ đánh là chung quanh đứng đó hết một lúc, xuống vòng tay xin lỗi ba mẹ, thì lối giáo dục rất là nghiêm khắc,

NB; Hòa thượng đã bao giờ phải nằm trên phản đó bao giờ chưa ?

06:53:HV: Nhiều lần,

NB: Những lỗi gì thì bị phạt như vậy ?

06:55:HV: Thật sự cũng không nhớ nhiều, nhưng mà dĩ nhiên đối với cha mẹ là mình bị sai, ví dụ nói mình giữ em, nhưng mà bạn bè rủ ham chơi bỏ đó để em té em khóc em la thì lúc bấy giờ cha mẹ bảo sao ba mẹ bảo con giữ em con lại bỏ đi chơi để em thế này thế kia thì lúc bấy giờ có thể bắt lên nằm đánh roi, roi luôn có sẵn trong nhà.

NB: Thưa hòa thượng, nghiêm khắc như thế thì hòa thượng có gần gũi với cha mẹ không ?

07:37:HV: Thật sự thứ nhất chúng ta biết đó là lối giáo dục rất là phổ thông, và thật sự đến khi mình lớn lên mình vẫn hiểu cái đó là tình thương cha mẹ, chứ không phải hận thù hay như thế nào, mà đánh vậy. Khi mình hiểu vậy thì tất cả ăn đòn nó cũng là kỷ niệm mình nhớ chứ không có phiến trách bố mẹ hay giữ trong lòng biết ơn cha mẹ.

NB: Thừa thượng tọa, học hết tiểu học thì thượng tọa xuất gia, lý do nào mà thượng tọa xuất gia có phải là từ ảnh hưởng của cha mẹ không ?

08:25:HV: Dạ trước hết thì nó chắc chắn có ảnh hưởng, sinh ra là đã trong gia đình phật giáo rồi, nhưng mà cô hỏi cái điểm này thì tôi cũng rất vui để cho tôi có cơ hội trả lời thật sự câu hỏi của chị muốn nói lý do tại sao tôi đi xuất gia, thì trước hết là truyền thống gia đình là phật giáo, thứ hai là anh của mẹ, tức là người mình kêu bằng cậu. Cậu đó kêu là thứ 11, con bà ngoại đã đi tu trước rồi, ngày sau tết sư cậu, tức em của má, lúc bấy giờ là Thích Giới Hỷ, về thăm ba mẹ, thì ba mẹ mới dẫn đến lên nhà thăm sư cậu về, thì ngồi tôi nhớ trên phần, ông bà ngoại ngồi một phía, sư cậu ngồi một phía. Tôi thì ngồi một phía ở dưới đó, thì sư cậu trong cuộc nói chuyện thăm hỏi tôi chỉ nhớ là sư cậu nói là ba mẹ cho cháu nó đi tu đi, vì sư cậu nó mà nó đi thì đồng ý, thì sư cậu quay lại hỏi ba mẹ cháu vậy thì cháu sao? Thì chỉ trả lời đơn giản đi thì đi, vậy sư cậu nói cháu về chuẩn bị mai ra chùa với sư cậu. Chùa ngoài Đà Nẵng. Đường Phan Chu Trinh. Đi rồi xuất gia chỉ đơn giản vậy thôi

NB: Cái đêm xuất gia có suy nghĩ gì đặc biệt.

10:15:HV: Dạ không, hoàn toàn không còn nhớ, chỉ có lưu lại kỷ niệm là đi vậy thôi, rất có thể bên phật giáo hoặc thiên chúa giáo gọi là ân kêu gọi, mà trong phật giáo gọi là duyên lành, khi nói cái duyên thì nó rất thanh thản và tự nhiên. Đối với tôi một người lớn lên ở nhà quen chân lấm tay bùn thì lúc bấy giờ đúng là tuổi đời là 17 tuổi, nhưng mà trong giấy tờ thì mới có 12 tuổi, mới học xong tiểu học. Tâm lý của mình thì không có suy nghĩ gì, cũng chưa có bạn gái, chưa biết yêu đương gì, câu chuyện diễn ra rất đơn giản chỉ đi là đi chứ không suy nghĩ gì hết cái bây giờ là mình đem theo gì, thì sư cậu bảo không cần, ra chùa có đồ, dĩ nhiên là mình mặc đồ thanh niên người đời, ra chùa thì thay đồ chùa, mặc đồ chú tiểu.

NB: Thừa thượng tọa, đời sống của một chú tiểu lúc đó nó như thế nào có khó khăn lắm không?

11:40:HV: Rất là kỷ luật phải nói rằng là bước vô đời mới nhưng mà mình ở chỗ cực nó quen rồi, cho nên vô chùa nó khá hơn chứ nó không như ở quê mình, tiện nghi thứ nhất là ở thành phố, thứ hai là tiện nghi ăn ở đều khá hơn nhà mình. Chùa tam bảo lúc đó cũng xuất sắc lắm, cũng là chùa lớn, phòng ốc rộng rãi, ăn uống phật tử cũng đông. Tất cả đều khá hết, khá hơn điều kiện ở nhà, tuy nhiên cái điều kiện tinh thần, khuôn khổ thì nó khác nhiều lắm, tối đi ngủ đúng giờ, sáng thức dậy đúng giờ, làm gì cũng có chương trình hết. Và đặc biệt là làm chú tiểu trong nam tông gọi là giới tử, thì phải làm việc nhiều lắm, thì trong chùa có trồng nhiều cây cối, bông hoa, thì mình phải chăm sóc theo mùa, tưới, khi mình là học trò nhỏ thì mình phải giúp đỡ phục vụ cho các vị xuất gia, tu trước đặc biệt là thầy tổ, thầy tổ bây giờ là hòa thượng Thích Giới Nghiêm, nhiều vị tì kheo là các vị lớn, mình chỉ mới vô mình phải làm một học trò phục vụ những người đi trước

NB: Dạ vâng thưa hòa thượng, cái số người đi tu cùng đợt với hòa thượng sống trong chùa có đông không,

13:23:HV: Cũng đông, phải nói lúc bấy giờ thì đông, trên căn bản khoảng mười vị ở chỗ đó, theo cái chỗ nhớ khoảng trên dưới hai chục vị trong chùa trong Đà Nẵng, và riêng trong làng cũng có ít ra là 4 người hay 4 người cháu của sư cậu Thích Giới Hỷ đó hay cùng lúc và sau đó cùng ở trong làng đi tu.

NB: Thừa thầy, chùa Tam Bảo Tự làm sao có thể tự lo về vấn đề sinh sống, do người dân dâng cúng hay có làm nghề nghiệp gì và các chú tiểu có phải giúp làm gì cho việc sinh sống trong chùa không ạ ?

14:12:HV: Dạ kính thưa chị Triều Giang, chùa tam bảo tự ở Đà Nẵng, Đà Nẵng là một thành phố thương mại, và chùa Tam Bảo Tự rất nhiều phật tử, nhiều giới kể cả giới thương gia, ông bà Vĩnh Cơ, ông bà Vĩnh Lợi... Nhiều người thương gia có tên tuổi tại thành phố Đà Nẵng, không nhớ hết tên, các vị cũng đã ra đi hết rồi, vì tuổi tác. Hay là nói chung là rất đảo, tóm lại chùa rất thịnh, tuy nhiên phải nói việc ăn ở trong chùa, vì đời sống tu nên không phải vì vậy mà sung sướng, vì không thể sung sướng được, ăn uống cũng rất là khi đến khi mình làm chú tiểu cho nên các chư tăng thầy tổ, chư vị xuất gia, có tuổi đạo cao ăn xong mới tới lượt mình ăn, đến lượt mình thì thức ăn cũng cạn rồi, các di ở dưới nhà bếp lo nấu nướng cho các thầy chư tăng các di cũng chia sót lần nữa, thành ra phần còn lại của mình không phải là nhiều, đôi khi ăn cũng thiếu thốn, có điều nữa là khi ra chùa rồi thì phải sống theo đời sống ở chùa, buổi sáng có điểm tâm, buổi trưa ăn một bữa trưa thì tối không ăn, tối chỉ có uống nước thôi, nhưng mà buổi tối hay bị đói, buổi chiều gánh nước tưới cây thì hay bị đói, cũng có cái kỷ niệm rất nhỏ để thưa với chị Triều Giang này. Cái đói nhiều lúc sinh ra cái tệ, tức là ở Chùa đó ngay chỗ nhà bếp có cái giàn trái su, bên trên giăng trái Xu ra đẹp lắm, nhưng mà khi đói rồi tôi và một vị giới tử người bạn lúc đó bên Ca Li là hòa thượng Thích Trí đó lấy hái trái xu bỏ trong ấm nước, nấu nước cho các thầy, vì nếu mà nấu nồi khác thì các di biết, bỏ trên ấm nước, nấu chín rồi rủ nhau lên sân thượng chùa, đói bụng mà ăn cái đó, đến khi tối ngủ là nó có vấn đề nó sốt bụng, cồn cào rất khó chịu, những kỷ niệm lúc khó khăn như vậy giờ nhìn lại rất là vui.

NB: Nếu bị bắt thì hai chú tiểu bị phạt

17:05:HV: Đúng ạ, các di không biết, các di lớn tuổi rồi, mình trẻ nên dễ gạt các di lắm.

NB: Thưa hòa thượng, trong chùa tu đạo cũng như là lo cho chúng sinh như vậy thì hòa thượng có cảm thấy áp lực gì từ chiến tranh đến với chùa không ?

17:31:HV: Chắc chắn, nó đậm nét lắm, thứ nhất cũng vì đời người tu mới vào nên cũng không có đi ra ngoài nhiều, đôi khi những thôn xóm khu phố đường phố xung quanh cũng không biết nhiều. Đi học chỉ biết đường từ chùa đến trường học bấy giờ là học trường Bồ Đề ở trường Quang Trung đó. Tuy nhiên, mỗi khi đi ra ngoài có việc đó, thì thấy những chiếc xe nhà binh mà chở những thi thể quân nhân ở các mặt trận chết đem về hoặc là đi ngang qua các bệnh viện thấy thương binh thương tích này kia rất là thương tâm, rồi thỉnh thoảng lắm đó là ban đầu thì thành phố Đà Nẵng, cũng là nhiều đêm bị pháo kích mà mỗi lần pháo kích nghe tiếng pháo kích đạn nổ thì trên bầu trời có đèn quân đội bắn lên để chiếu sáng, nhiều khi có những kho đạn hoặc kho chứa xăng bị cháy, những cái hình ảnh đó rất là sâu đậm. Có nhiều chú, có nhiều thầy đi tu nhưng mà không hội đủ điều kiện miễn dịch thì cũng cởi bỏ áo tu đi ra mặt trận, thì cũng có nhiều vị ra không bao lâu thì biết tin tức là chết rồi vì đi ra chiến trường và dĩ nhiên đời sống người dân kham khổ khi mà mình đi ra thành phố đời sống so vậy chứ cũng lam lũ lắm, những người buôn gánh bán bưng từ những làng quê mỗi sáng gánh hàng vào chợ bán vân vân... cũng thấy ảnh hưởng rất sâu đậm, rất buồn và rất khó khăn, những hình ảnh đó nó ảnh hưởng đến mình

NB: Thưa hòa thượng thì cái năm 1963 có cuộc đảo chánh của ông Diệm, một trong những lý do khiến đệ nhất cộng hòa sụp đổ là bởi vì vấn đề Phật giáo, tức là người ta nói hồi đó ông Diệm kỳ thị và đàn áp Phật giáo, thì lúc bấy giờ hòa thượng 16 tuổi, hòa thượng có nhớ được gì về vấn đề đó không ? lúc đó hòa thượng chưa vào chùa phải không ạ

20:19:HV: Cám ơn chị nhớ cái niên hiệu của tôi, thì đúng là tôi chưa đi vào tu là đầu năm 65, năm 63 ở nhà quê thì hoàn toàn không biết gì, chỉ có biết là trước khi mà tổng thống Ngô Đình Diệm mà qua đời thì tổng thống Ngô đình Diệm có về làng tôi, đó là thôn Trà Đóa, xã Bình Đào, tổng thống có tới và đi

bằng trực thăng, và chúng tôi cũng có biết là món quà gì của chính quyền địa phương biểu tống thống Ngô Đình Diệm, đó là những củ khoai lang tôi là khoai Cân, khoai lớn lắm, nặng và nổi tiếng ở Miền Trung. Món quà đặc biệt là quà địa phương biểu tống thống Ngô Đình Diệm là những củ khoai ngon, khoai cân, khoai lớn mà ngon ở đó. Còn riêng về cuộc đấu tranh của phật giáo đòi hỏi chính quyền Ngô Đình Diệm tôn trọng tự do tôn giáo ở Sài Gòn và những nơi khác là gần như mình không biết, do giới hạn thông tin, quê mùa, thứ 3 là tuổi đó không phải có nhận thức nhiều, mặc dù 16 17 tuổi nhưng mà tuổi tâm lý của mình mới chỉ học xong tiểu học thôi

NB: Thưa hòa thượng thế còn trận mậu thân thì có ảnh hưởng gì đến Đà Nẵng nơi sư thầy ở không ạ ?

22:04:HV:Tôi vô chùa Đà Nẵng hồi năm 65, nhưng mà tôi nghĩ là hồi cuối năm đó tôi ra Huế, ở chùa Tân Quang Tự đường Võ Tánh thành phố Huế, trước 68 tôi lại vào Đà Nẵng , nhưng mà trước mậu thân thì tôi đi với các thầy ra viếng chùa Tân Quang, ngay đó là cái chùa Tân Quang tôi có đến thì tôi thấy xác chết còn ngổn ngang nửa chôn nửa trên bốc mùi hôi thối là tôi có chứng kiến, trong khi ở Đà Nẵng thì tôi biết có súng nổ nhưng mà không đến Tam Bảo Tự, tức là tôi có nghe tiếng súng nổ, nhưng mà tôi không đi đâu, chỉ ở chùa và vừa sau tết Mậu Thân tôi có ra Huế, tôi có thấy những hình ảnh thảm thương nhất là những xác chết còn nằm ngổn ngang, đó đây và đặc biệt là trong sân trường của trường giáo hội, mùi hôi thối bốc lên, chùa Tân Quang là chùa trước Mậu thân tôi có ở đó thì cũng có người chết trong chùa, sinh hoạt của chùa nó buồn lắm, có những tiếng súng nổ, đạn pháo ngay tại chùa, tại vì hai bên đánh nhau dàn trận ngay gần chùa, tại trong chùa cũng có bị đạn bom,

NB: Vâng, khi họ kiểm soát thành phố Huế ít ngày đó, thì họ giết nhiều người lắm, thì bên chùa và phật tử có bị giết nhiều không ?

23:54:HV:riêng phật tử của chùa Tam Bảo Tự, Đà Nẵng và chùa Tân Quang tự ở Huế thì không có nghe nói phật tử bị giết chết đặc biệt là thảm khốc là không được ghi lại,

NB: Thưa hòa thượng, sau đó thì là những cuộc giao tranh, chiến tranh nó bùng nổ mạnh hơn, thì nhà chùa có bị ảnh hưởng gì trước năm 75 thôi.

24:37:HV: Chùa Tân Quang thì tết mậu thân là có ảnh hưởng súng đạn ngay trong sân chùa, nhưng mà sau tết mậu thân thì các chùa tôi ở qua, chùa Tam Bảo đà nẵng, chùa tân quang tự ở Huế, và chùa Nam Quang ở cửa đại hội an thì không có bị trực tiếp ảnh hưởng đến chiến tranh bom đạn nữa, chỉ có tân quang là tết mậu thân thôi.

NB: Thưa hòa thượng, năm 75, hòa thượng vẫn ở miền trung chứ ạ?

25:20:HV: Vô Sài Gòn năm 72 chị.

NB: Thầy vào 72 thì thầy ở chùa nào ?

25:28:HV: Vô 72 sau tết mậu thân thì đi ra Huế, rồi vô lại Đà Nẵng, thì cũng trong năm 68 thì lại đi tàu buôn của ông bà Nghĩa Lợi vô Sài Gòn, cũng năm tết mậu thân đó, tôi vô chùa Hương Bảo ở Hương lộ 14 Phú Thọ đó thì tôi vô Phật Bảo Tự ở Phú Thọ, Sài Gòn thì tiếng súng tết mậu thân vẫn còn tại Phú Thọ, thì chị nói là 75...

NB: Hỏi thầy ở chùa nào năm 1975?

26:20:HV: Năm 75 thì 68 ở chùa Phật Bảo Tự ở Hương Lộ 14, sau này họ đổi thành Nguyễn Văn Thoại gì đó, năm 75, thì ở tại Sài Gòn Kỳ Viên Tự, chỗ Phan Đình Phùng, Cao Thắng.

NB: Ngôi chùa đó lâu đời và đẹp lắm có cây si đẹp lắm phải không ?

26:50:HV: Cám ơn chị, đúng rồi, cây đó trong chùa kêu là cây xala bông nở quanh năm, các nam nữ học sinh đặc biệt là nữ sinh hay đi qua nhặt những cánh hoa rơi dưới sân chùa thì chùa kỳ viên đúng vậy.

NB: Thưa hòa thượng ngày 30.4.75 lúc mà miền nam thất thủ thì hòa thượng đang ở đâu và làm gì ?

27:20:HV: Dạ 30.4.75 ở tại chùa Kỳ Viên.

NB: Thưa lúc bấy giờ biết miền Nam thất thủ thì hòa thượng suy nghĩ gì về ngày tháng đó.

27:34:HV: Dạ đúng là rất là bàng hoàng, việc mà sau cùng là 75 là chúng ta không còn thể chế cộng hòa nữa, đất nước rơi vào tay của đảng cộng sản Miền Bắc cưỡng chiếm miền nam, cứ ngày tháng trôi qua rất là bi đát, cái bi đát trực tiếp là công an phường, họ tới họ kiểm soát sinh hoạt của chùa, họ muốn hội họp bất cứ lúc nào họ hội họp, chùa có tín ngưỡng của mình, nhưng mà khi họ cần họp phường họp khóm thì họ nói mượn thì mình không cho họ cũng lấy cũng sử dụng thôi, và cái nữa là tôi là người trẻ nhất trong chùa lúc bấy giờ, lúc bấy giờ mỗi lần họ vào là họ gặp tôi, mà gặp tôi là phải bức nhất là họ sử dụng hệ thống âm thanh của hội trường chùa vif chỉ có dùng để giảng đạo, thuyết pháp, tụng kinh của chùa thôi, không có lý do gì mà sử dụng, thì họ vô họ đòi cho bằng được cái đó. Họ nói với các thầy lớn, thì ai trong cái hào quang của cách mạng của họ thì bạo lực của họ thì ai cũng khiếp sợ lúc bấy giờ thì buộc tôi phải đưa cho họ, tôi làm khó dễ như vậy nhiều lần họ bức mình lắm, họ bắt ra công phường, công an quận họ gõ đầu tôi. Thì khi tôi về họ nhắc tôi là những gì tôi nói với ông ông không được nói với ai ai nghe được lúc bấy giờ là ông biết, dĩ nhiên mình không nói cho người ngoài, nhưng mà huynh đệ quý thầy là mình nói cho nghe là chuyện gì

NB: Thưa hòa thượng, trong chùa lúc đó có ai đi ra khỏi nước được không ? hòa thượng hay thượng tọa.

29:42:HV: Dạ cảm ơn chị Triều Giang, cũng có một số người, ít ra là ba vị nhưng mà cuối cùng ra thì có một vị tức là thầy Chính Đạo, thầy qua bên này thì hoàn tục ngay từ đầu, tôi nghe nói vị đó ở trên Washington State, Settle gì đó, còn người thứ hai là tôi, thì tôi đi với một vị sư bạn không ở cùng chùa, hai anh em đi thầy thích trí tâm, và tôi ra cùng một chuyến tàu, cập bến tại Songkla refugee camp, nam Thái Lan

NB: Năm nào thưa thầy ?

30:35:HV: Năm 1980.

NB: Dạ vâng, xin hòa thượng kể cho chuyến đi tìm tự do của thầy và hai vị trong chùa đó như thế nào ?

30:46:HV: Kính thưa chị, phải nói bản thân tôi như vừa rồi tôi nói đó, tôi ở trong chùa còn động chạm tới công an, làm nhiều chuyện thấy mình bất bình, lúc bấy giờ cũng nghe tin tức có nghĩa là con người của mình sống ở đây không yên rồi, một là ra đời sống như một người thường dân không ai để ý đến, hai là vô tù, cuối cùng ra là đi, cuộc vượt biên của mình cũng khá vất vả. Xin lỗi chị nhắc lại câu hỏi ?

NB: Chuyến đi đó, từ lúc mà chuẩn bị cho tới lúc ra khơi trên biển đến Songkla mất bao nhiêu ngày ?

31:42:HV: Dạ thưa chị, đi trên biển là ba ngày ba đêm, đến đêm thứ 4 thì được, buổi chiều con thuyền đi trên sông, cùng đi trên thuyền là 58 người, phần đông là nữ, đàn bà các bác lớn tuổi, các cô các cháu, 58 người đến qua cái ngày thứ 3 thì bị sóng đánh, máy chết, nước vô trong tàu rồi. buổi chiều thì gặp tàu buôn Thái Lan, thì họ bảo mình có bao nhiêu tiền của đồ quý thì tháo đưa cho họ thì họ sẽ cứu, họ chạy

vòng vòng quanh chiếc tàu, mình đã cạn kiệt thực phẩm, nước uống còn có vài người còn, còn thì những người khác có thể nguy hiểm thì họ ném mỳ gói cho ăn cầm chừng, được một lúc họ bảo tháo hết đồ đáng giá thì họ cứu, đưa cho họ thì họ nói không bằng lòng, rồi họ bảo chỉ có thể thôi sao, thì họ nói những người nữ, rồi họ đưa qua đó, thì họ gần lòng thì cũng tìm ra chút chút nữa, thì họ vẫn nghĩ mình dẫu, nhưng mà mình nghĩ là không còn đâu, vì họ đâu có mang theo gì, cái chết đến nơi rồi, không thỏa mãn thì họ đi thì chết thôi, rồi họ cho lên tàu họ đưa vô bờ, vô bờ thì chưa tới bờ thì họ biết nước nông rồi thì họ bảo mình phải nhảy xuống, nước chưa có ngập miệng, cuối cùng lội vào họ trong đêm họ đi họ bỏ mình, rồi dân làng cứu đưa mình tới trại tập trung đó, là trại Songkla Thái Lan, nên đi rất là may mắn, không may mắn là chết rồi,

NB: Hòa Thượng phải trả bao nhiêu tiền để đi chuyển đó.

34:46:HV: Cám ơn chị không ngờ chị cũng hỏi những câu có vẻ chi tiết mà cũng cần thiết vậy thật sự ra thì tôi không có tiền để trả bến, nhưng mà họ có nói tôi là cái vị đệ tôi đi trả thế nào thì tôi không biết, nhưng mà tôi nói cho tôi đi với, thì họ nói có tiền mới đi được, thì tôi nói tôi không có tiền, thì cái chuyển đó họ không cho tôi đi xong rồi bị bế, họ trở lại, sư đệ tôi về họ lại tổ chức chuyển nữa, họ nói với tôi là muốn đi thì cho đi, thì tôi bảo tôi không có tiền làm sao đi được, nhưng không, lần này chỉ cần hứa là trả thì qua mỹ làm có tiền trả, thì tôi hỏi là bao nhiêu, họ nói là 3000\$, thì mình cứ hứa thôi. Mình không trả được thì mình không biết, thì tôi đi chuyển thứ 2 thì đến được bến tự do, như nói với chị đó, thì đi qua được đến Mỹ 10 năm sau tôi mới trả được 3000 đồng đó.

NB: Thưa hòa thượng, xin hỏi câu hỏi, trong 500 oral history thì cũng có hỏi một số vị bên đạo công giáo rồi bên thiên chúa giáo, rồi cao đài hòa hảo, thì họ đều nói đến sự bách hại của chính quyền đến đạo của họ, còn riêng phật giáo thì sao ? phật giáo có bị bách hại không, khi bách hại thì họ làm những việc gì ?

36:33:HV: Kính thưa chị Triều Giang, chúng ta biết sự bách hại của Phật giáo phải nói là những thành viên của giáo hội phật giáo Việt Nam thống nhất, và về khi nói đến lịch sử Phật giáo Việt Nam thống nhất dưới sự lãnh đạo của thượng tọa Thích Huyền Quang, ngài đã viên tịch, và đại lão hòa thượng Thích Quảng Độ, có thể in lên sách này sách kia để nói lên sự bách hại nhà nước cộng sản đối với giáo hội phật giáo Việt Nam thống nhất, các thành viên chư tôn túc giáo hội lãnh đạo, các tăng ni, cư sỹ và các ban đại diện nói chung tổ chức của giáo hội phật giáo Việt Nam thống nhất phần nửa vĩ tuyến 17 đi vào trong nam nhiều nhân sự, sự bách hại quá sức chẳng hạn chúng ta thấy ví dụ ngay lúc đầu 1975 vô thì việc tự thiêu 12 tăng ni ở dưới miền tây, và vị lãnh đạo của giáo hội phật giáo Việt Nam thống nhất gọi là bậc tôn túc là hòa thượng Thích Huyền Minh bị bức tử trong tù ở trại Hàm Tân và giáo hội không có được báo cáo, thi thể của hòa thượng Huyền Minh các nhà sư ra nhìn mặt bầm và nát hết, cuối cùng thì họ cũng cho đem thi thể của người về chôn vạ thôi, cuối cùng sư thầy Huyền Quang bị tù cho đến giây phút cuối cùng trong bệnh viện và ngài về chùa ngài chưa có giây phút nào hưởng tự do đến lúc ngài chết, bây giờ hòa thượng Thích Quảng Độ quản lý viện tăng thống, viện trưởng viện hóa đạo, ngài cũng bị giam tại Thanh Minh thiền viện tại Sài Gòn, ngài cũng không được tự do. Cho đến giờ phút này mình đang nói chuyện thì ngài cũng không được tự do, các cơ sở giáo dục đại học trung học tiểu học, các cơ sở xã hội từ thiện của giáo hội, đất đai của giáo hội, đất đai bị nhà nước cướp, và tự do thành viên của giáo hội cũng không được tự do nữa. Cho nên cái mất mát quá lớn lao, vì giáo hội không thể đồng lõa với bạo quyền, với ác đảng để làm khổ dân tộc, cho nên giáo hội đứng về phía dân tộc, mà cái gì đứng về phía dân tộc thì đi ngược lại với đường lối chủ trương, của đảng và nhà nước, thì họ đặt ngoài vòng pháp luật, và họ tìm mọi cách để bức hại, bức hại cho đến lúc nào họ nghĩ họ có thể làm được, nhưng mà ta thấy rằng họ đã sai, toàn dân thẳng, và toàn dân thẳng đó đã có những con người, tổ chức của các

tôn giáo, thiên chúa, cao đài, hòa hảo, phật giáo vân vân... chúng ta tin tưởng không thể nào một tôn giáo có giá trị như thiên chúa giáo hơn hai ngàn năm, phật giáo hơn hai ngàn năm trăm năm, nếu đi cùng bạo quyền thì tôn giáo đó không thể đi cùng dân tộc, không thể tồn tại để phục vụ dân tộc được, cho nên giáo hội phật giáo Việt Nam thống nhất tôi là một thành viên thì tôi rất tự hào, tôi rất sung sướng, được sinh ra, được sống dưới sự lãnh đạo của các vị tôn túc trong lãnh đạo giáo hội, đứng về phía toàn dân chứ không đứng về phía ác đảng, gian quyền.

NB: Dạ vâng, thưa hòa thượng thì một người Việt Nam ở Việt Nam muốn đi tu thành hòa thượng, hay thượng tọa thì có được tự do đi làm việc đó không ạ ?

40:26:HV: Chị có hai phần, tự do và không tự do, nếu mà đi theo con đường của đảng và nhà nước, tức là giáo hội phật giáo Việt Nam năm 1981 họ cho ra đời giáo hội phật giáo Việt Nam mà chúng ta thường gọi là giáo hội Quốc doanh thì đi trong thể chế đó thì thoải mái lắm, thoải mái tại vì giáo hội nhà nước quốc doanh, là họ nằm trong mặt trận tổ quốc, đó là bàn tay nối dài của đảng và nhà nước cộng sản, đi tu như vậy là đi trong sự sắp xếp, đi trong khuôn đúc của họ cuối cùng là làm tay sai, làm công cụ cho họ, cho nên chẳng những vậy, lớn lên đỗ đạt, tuổi đạo cao thì được thăng quan tiến chức theo con đường làm công cụ nhà nước, nhưng nếu đi theo giáo hội Việt Nam thống nhất thì họ canh họ giữ, họ luôn luôn gây sự khó khăn, không dễ gì, ngay bây giờ giáo hội phật giáo Việt Nam thống nhất, dưới sự lãnh đạo của hòa thượng Thích Quảng Độ không được mở ra phật học viện, các trường giáo dục đào tạo tăng ni giống như trước năm 1975 nữa.

NB: Thưa hòa thượng có nói đến hai hệ thống phật giáo tại Việt Nam, một là của nhà nước cộng sản, hai là theo phật giáo thống nhất có tự do truyền thống như trước 75. Sự khác biệt lớn nhất giữa hai hệ thống đó là gì ?

42:23:HV: Sự khác biệt là một bên là của dân lập, nối dài truyền thống mấy ngàn năm của phật giáo, ngót 2 ngàn năm, một bên là của đảng và nhà nước lập nên đúc ra, tổ chức ra làm công cụ làm việc cho đảng và nhà nước, cho nên đảng và nhà nước cộng sản Việt Nam sắp đặt, tạo ra ngay từ đầu, một bên là giáo hội phật giáo Việt Nam thống nhất là dân lập nên hoàn toàn 100% dân lập, có truyền thống, có tổ chức có truyền thống lớn của một tôn giáo lớn trên đất nước Việt Nam,

NB: Thưa hòa thượng, còn về phật tử thì sao, họ có tự do hành đạo, có được lập nên tự do không ?

43:15:HV: Chúng ta biết nói về tự do, có hai cụm từ này khác biệt, Việt Nam có tự do tín ngưỡng nhưng mà không có tự do tôn giáo, cái này đôi khi lạ với mọi người, tại sao có tự do tín ngưỡng mà không có tự do tôn giáo, tôi xin được những gì tôi hiểu, trên cái căn bản họ nói tự do tôn giáo và tự do không tôn giáo, thực sự cái đất nước tự do dân chủ vậy thì họ chỉ nói là tự do tôn giáo là đủ rồi chứ không có tự do tôn giáo và tự do không tôn giáo, không có ai tranh giành chuyện đó khi mà đất nước tự do như Hoa Kỳ chúng ta đang sống, còn tự do tín ngưỡng tức là đi chùa, đi nhà thờ, đi đồng tất cả những gì trên tự do cá nhân ngay trước kia cũng không chắc nữa, bây giờ thì họ cho cái đó, họ phát triển cái mặt về tiêu cực của tôn giáo, cái mặt cá nhân, mặt tiêu cực, cổ xúy cho phi chân chính, không chánh đáng như trước kia họ nói mê tín dị đoan, nhưng bây giờ họ lại cổ xúy cho mê tín dị đoan đó tại vì chính cái tầm lum trong cái dân sự đó là cái dễ dàng để cho họ cai trị hơn, trong khi đó cái tự do tôn giáo mà ta hiểu là tự do dù tôn giáo dù lớn hay nhỏ có thể đăng ký xin phép, giống như ở đây vậy, nhưng mà được hoàn toàn tự do cho cái nội bộ tôn giáo của mình, và tôi biết là ở đây có một cái từ là cho chúng ta hiểu là, đất nước tự do dân chủ họ nói là tôn giáo, nhà nước là hai separation, cụm từ này cũng được hòa thượng thích quảng độ nhắc nhở đến chính giáo phân li, chính quyền và tôn giáo là phân li, tách làm hai tách biệt

không ai ảnh hưởng đến ai, dưới nhà nước cộng sản thì không có chuyện đó, cái tự do tôn giáo là quyền được ấn định, quyền thiêng liêng của mọi người sống trong một đất nước, quyền sống trong tự do thiêng liêng dân sự đó được quy định trong liên hiệp quốc và nhà nước cộng sản năm 80 81,82 gì đó họ đã ký công ước tự do dân sự nhưng mà họ ký để họ lừa bịp thiên hạ, họ không thực hành. Ở Việt Nam hoàn toàn không có tự do tôn giáo, tôn giáo được sinh hoạt nội bộ hoàn toàn trong giáo hội của họ. Công giáo Việt Nam họ đâu có được, trường sở của bên công giáo cũng bị nhà nước tịch thu, nhà nước tịch thu hết, và sự phong chức, sự tấn phong, sự tổ chức giáo hội Việt Nam thống nhất, từ trung ương, tỉnh thành, quận huyện, đều có những tổ chức ban ngành hết, thì cộng sản vô là cộng sản tước đoạt hết, giáo hội không có quyền tự do trong nội. Nếu vô giáo hội quốc doanh thì dưới quyền của họ, ở bên ngoài thì họ trừ dập, nên giáo hội không có quyền nào đặc biệt là quyền tự do tôn giáo, để dùng cái đức tin tôn giáo làm đẹp cho cái tôn giáo của mình đồng thời qua đó làm tốt, làm đẹp, cho an sinh, cho tất cả những người dân sống trên đất nước của mình. Đó là cái xấu nhất của chế độ hà khắc bất công, áp bức như chế độ cộng sản. Vì chúng ta biết chúng ta đang sống ở đất nước tự do này, tất cả những tổ chức bất vụ lợi nói chung trong đó có tổ chức tôn giáo, những tổ chức này góp phần lớn vào cho sự an cư, lạc nghiệp của người dân, mà nhà nước, chính quyền không phải dùng tiền thuế của dân để trả cho cái việc phục vụ dân sự này, nhưng mà tôn giáo, các tổ chức thiện nguyện đã đưa nhau làm hết mình, ai cũng thi đua để làm tốt cho cuộc đời, trong khi đó những thể chế độc tài như thể chế cộng sản cũng như những thể chế độc tài dưới dạng khác, thì họ không có được cái đó, đặc biệt là người dân không có cái quyền phục vụ dân sinh, đều phải đặt dưới sự quản lý của nhà nước độc tài, đặc biệt là nhà nước Việt Nam đảng cộng sản Việt Nam. Do đó đó là cái xấu hổ, tệ nhất ở Việt Nam mà chúng ta thấy là chỉ có tự do tín ngưỡng mà không có tự do tôn giáo

NB: Thưa hòa thượng, trở lại với chuyến đi của hòa thượng, đã bao lâu đến Songkla và bao lâu thì hòa thượng ở trong trại tị nạn trước khi đi Mỹ, và hòa thượng làm gì ở đó.

48:35:HV: Cám ơn chị, tôi ở đó 17 tháng, ,và là một tu sỹ nên đời sống nó đơn giản lắm. rất là đơn giản, chúng ta ở đây là đài cơ sở của đài 900 AM, tôi vui là tôi ngồi đây là tài sản anh chị Dương Phục, và bên hội bảo tồn lịch sử văn hóa người Mỹ gốc Việt, chị Triều Giang giúp cho cuộc nói chuyện này, người tu sỹ ở đâu, mà đói bụng mà có người cho ăn đó là có tình thân, mà ở đâu buồn ngủ nằm xuống có chỗ ngủ đó là quê hương, có quê hương thì tôi ở trong đó hàng ngày, người tu sỹ bên Nam tông với tôn giáo phật bên Thái Lan là một, tôi cũng không ra khỏi trại được, nên mỗi sáng tôi đi khát thực, tôi ra cổng chợ người Thái, thì tôi ra chút là đầy bình bát thực phẩm, tôi đem về rồi, tôi về ăn buổi sáng thì để buổi trưa, tôi có 3 lớp dạy trong trại, tôi có lớp dạy tiếng Anh ở niệm phật đường, tôi có lớp dạy phật giáo ở giáo đường của công giáo Việt Nam lúc đó cha Robert lin rồi tôi có lớp dạy ở thánh đường tin lành. Một ngày 3 lớp dạy anh văn, vì tôi học về ngành giáo dục của đại học Vạn Hạnh bên sư phạm đó, ngành Anh văn, tui ra tôi dạy, dạy cho người chưa biết gì, và người biết ít, mỗi ngày tôi có 3 lớp dạy, chủ nhật thì tôi dạy ở Niệm Phật Đường, thuyết pháp tụng kinh đời sống có thể những giây phút ý nghĩa, êm đềm nhất là 16 tháng tôi ở trong trại Songkla thái lan.

NB: Về vấn đề thủ tục giấy tờ có gì khó khăn khi hòa thượng nhập cư vào Mỹ không ?

50:57:HV: Có khó khăn nhưng mà lẽ ra tôi tới Mỹ, khi tôi nộp hồ sơ đi Mỹ tôi chờ đợi hơn 1 năm thì được phái đoàn của Mỹ tới, phái đoàn Mỹ tới phỏng vấn tôi. Kêu tôi lên gặp, thì dĩ nhiên họ có hồ sơ của tôi, câu hỏi đầu tiên tôi không nhớ người phỏng vấn, nhưng câu hỏi đầu tiên là gọi là ông gà đá khó khăn lắm. Ông nói với tôi, tôi xin được nói với ông thế này, tôi sống ở Băng Cốc, hàng ngày tôi thấy những người tu hành như ông đi ra đường buổi sáng đi xin ăn, mà Hiến pháp Hoa Kỳ những người không được

vào Hoa Kỳ là những người phạm pháp, trộm cướp, và ăn xin, không được đến Hoa Kỳ, nếu ông đến Hoa Kỳ ông phải bỏ đời sống tu hành của ông, vì ông mỗi sáng xin ăn là loại ăn xin rồi, cho nên nếu ông không bỏ đời sống này thì không lý do gì tôi cho ông đến Mỹ được, thì tôi mới trả lời tôi rời bỏ đất nước Việt Nam vì lý do tôi không được tự do để hành đạo tôn giáo của tôi, họ hà khắc với tôi quá đi, đặc biệt là tôi xin nộp hồ sơ tới đất nước Hoa Kỳ để được tự do tín ngưỡng, nếu như vậy thì tôi đến Mỹ làm chi tại vì tôi không phải là người ăn xin, tôi hoạt động tôn giáo, truyền thống của tôi là đi khất thực để tiếp giao với mọi người, để mọi người biết mình, đem gương lành của một người sống trong tôn giáo, cho mọi người gieo nhân lành vậy thôi, nhưng ông định nghĩa tôi là người ăn xin thì thôi không có chuyện gì, hồ sơ tôi không được mở ra, để Reject. Thì tôi nộp hồ sơ tôi đi Úc, 3 tháng sau phái đoàn Úc tới cũng hỏi một số câu chuyện và họ cũng hỏi giống câu của phái viên Mỹ thì họ sau đó họ để underconsideration, tức là chờ cứu xét, tôi chờ mấy tháng thì được trong loa trong trại nói tôi chuẩn bị chuyển trại để đi Mỹ thì cũng rất ngạc nhiên, chuyển từ Songkla lên Pananikon, lên đó ở không biết trên dưới 1 tháng thì đi thẳng Mỹ.

NB: Cũng không biết vì sao mình được Approve?

74:17:HV: Dạ đúng, không biết, nhưng mà cho đến bây giờ tôi nghĩ là họ thử thách mình thôi, nếu mà tôi nói là OK tôi bỏ đời sống tu hành qua Mỹ có lẽ vĩnh viễn họ không cho tôi đi Mỹ nữa. theo tôi hiểu vậy

NB: Thưa hòa thượng máy thu âm hết pin

<video 2>

NB:Khi Đã được chấp nhận vào Hoa Kỳ rồi, thì từ Songkla tới Hoa Kỳ hòa thượng đã phải trải qua những gì trên con đường đó.

00:16:HV: Dạ khi mà chuyển trại từ Songkla lên Pnatekon ở đó thời gian thì mọi chuyện rất tốt, rồi đến lúc lên Băng Coc thì cũng rất êm ả, cái chặng đặt chân xuống Mỹ đó là tại Los Angeles, California, ở chùa Pháp Vân do hòa thượng Thích Đình Đức và hòa thượng Trương Trí, chủ trì tại chùa Pháp Vân miền nam Cali.

NB: Thưa hòa thượng sang đây thì đã có chùa trong Phật giáo lo lắng rồi, hòa thượng cũng đã biết sinh ngữ từ ở Miền Nam, hòa thượng có khó khăn gì trong vấn đề hội nhập, vào cái đời sống mới ở Mỹ này không ?

01:20:HV: Dạ thưa chị cái vấn đề thứ nhất là lúc qua Mỹ tháng 7 năm 1981 thì cái sinh hoạt của giáo hội Việt Nam thống nhất, chưa có, cho tới năm 1992 thì giáo hội Việt Nam thống nhất tại Hoa Kỳ mới thành lập tại Saint Jose Cali, chùa Pháp Vân là ngôi chùa trong phật giáo Nam tông, giáo hội phật giáo Việt Nam hải ngoại, lúc bấy giờ chưa có sự ra đời của giáo hội Việt Nam thống nhất ở hải ngoại.

NB: Đời sống hội nhập vào hòa thượng có gặp khó khăn gì không, việc hành đạo có bị cản trở gì không ?

02:08:HV: Thật sự như chị biết là một người khao khát tự do, lại đến bến bờ tự do, bản thân sẵn sàng để chấp nhận việc, thứ hai mình mới ba mấy tuổi cũng còn trẻ thứ ba nữa là như chị nói cũng có khả năng sinh ngữ, nên gần như rất vui hàng ngày rất thiết tha cầu học mong có cơ hội làm việc phục vụ nên bản thân không có gì mà khó khăn.

NB: Hòa thượng có đi học trở lại không?

02:43:HV: Có đi học nhưng mà sau đó thì cái nhu cầu phật tử cộng đồng Việt Nam đông, khi phật tử đông thì nhu cầu tín ngưỡng Phật giáo nhiều, do đó ở đâu có phật tử thì ở đó có chùa. Có chùa thì một người đi tìm cơ hội để phục vụ thì chẳng bao lâu thì dính vào bốn phận trách nhiệm thuyết pháp giảng đạo, trụ trì, điều hành chùa thì rồi việc học của mình, đó cũng là một thiệt thòi lớn ở đất Mỹ này khi đến mà không được học, phần nhiều qua đây đi học trường sở lại thì không có được học có được học nhưng mà không tới đâu, nên thôi.

NB: Thưa hòa thượng, hòa thượng có thấy tôn giáo là một trong những lý do liên kết được người Việt ở hải ngoại?

03:42:HV: Cám ơn chị phải nói cái nhìn bản thân tôi thì là người Việt bước ra hải ngoại tị nạn, đặc biệt ở Mỹ, cùng bước chân với cộng đồng người Việt nói chung thì trong đó có tín ngưỡng mà khi nói có tín ngưỡng thì lại có các vị tu sỹ của các tín ngưỡng, công giáo, tin lành, phật giáo. Thì các vị xuất gia linh mục tu sỹ đó đã và đang góp phần lớn vào sự hội nhập của cộng đồng Việt Nam tại xứ người, tại vì khi mà tranh đấu với đời sống bên ngoài. Người có tín ngưỡng sẽ phải cuối cùng gặp sự khó khăn thì họ phải tìm về tín ngưỡng tâm linh. Và tìm về tín ngưỡng tâm linh thì có chùa, có nhà thờ, thánh thất. Tới đó thì có các vị linh mục, mục sư, tu sỹ, tăng sỹ, bản thân tôi cảm nhận rằng, bản thân tôi, cũng như các vị đó đã góp một phần rất lớn cho sự hội nhập, gìn giữ đời sống tôn giáo đối với sức sống tôn giáo của cộng đồng Việt Nam ở hải ngoại,

NB: Thưa hòa thượng lúc này hòa thượng có nói rằng khi người ta gặp khó khăn thì người ta trở về với tôn giáo. Hòa thượng có thể nói cho biết những người tín đồ phật giáo đến với hòa thượng để nói với hòa thượng những khó khăn của họ ở nước người, phần lớn đó là những khó khăn gì thưa hòa thượng?

05:08:HV: Thưa rất nhiều khó khăn, khó khăn cá nhân để hội nhập, khó khăn về ngôn ngữ, khó khăn trong sự liên hệ đời sống vợ chồng con cái, do cá nhân phấn đấu tự hội nhập, làm tròn bốn phận trách nhiệm của mình đạo làm chồng đối với vợ, vợ đối với chồng, cha mẹ đối với con cái hay con cái đối với cha mẹ, hay là bản thân với cộng đồng, từ vấn đề tinh thần tâm linh, qua đến vấn đề về kinh tế, đặc biệt là sự mất mát Đặc biệt là sự mất mát của mỗi người, mỗi người đến đây là chịu một sự mất mát rất lớn, bỏ lại tất cả sau lưng để bắt đầu một cuộc đời mới, tất cả những sự khó khăn đó đều đến chia sẻ với các vị tu sỹ, nói chung theo, và nói riêng cá nhân tôi tôi cũng gặp nhiều, chính bản thân tôi cũng giúp, ngay chính bản thân tôi tôi nghĩ vai trò của các vị tu sỹ hay lãnh đạo các tôn giáo đi cùng bước đi với cộng đồng Việt Nam rồi bỏ đất nước ra đi, các vị lãnh đạo tinh thần đóng vai trò rất quan trọng cho đến tập thể tính cách gia đình, tính cách cộng đồng, kể cả vấn đề sống chết, cầu an cầu siêu trong chùa, cầu siêu là sự biết ơn của người sống đối với một người qua đời, hay là những hoàn cảnh khó khăn khi có người qua đời đột ngột, cầu an là nói đến vấn đề tương trợ đến quan tâm lẫn nhau, quan tâm đến những người còn đối với tôi tôi rất là cảm kích sự có mặt của tôi đối với cộng đồng Việt Nam nói chung và đối với phật tử nhờ đó tôi có cơ hội phục vụ, nhờ đó những người đến với tôi để mà dìu dắt với nhau đi qua khó khăn ở trong giai đoạn đầu của những người bước chân tới đây,

NB: Thưa hòa thượng, hòa thượng có câu chuyện nào, trường hợp vui buồn nào mà hòa thượng muốn chia sẻ không ?

07:38:HV: Câu chuyện đặc biệt, trong cuộc đời tị nạn là: khi tôi về London từ năm 1982 từ Tekoma, Oasis state, thì tôi có một câu chuyện có một người anh là Nguyễn Văn Hạnh ở trên Kankas tôi biết anh ấy từ Việt Nam. Khi qua đây thì anh lại tìm gặp tôi, anh có một đời sống êm ấm, vợ đẹp, con ngoan. Đi làm cho cái hãng boing ở trên Kankas, anh ta còn làm thêm nữa cho nên mặc dù vậy cái đời sống gia đình cũng gặp khó khăn ở chỗ vợ anh mới sinh, sau này tôi hiểu ra là người vợ mới sinh tinh thần rất là yếu

đuối, nếu không có được sự giúp đỡ của cha mẹ, chồng, người thân xung quanh thì rất là khó khăn, tôi nghĩ vậy. Thì anh đi làm nhiều thì giờ, về thì mệt nghỉ ngơi chẳng bao lâu lại thức dậy đi làm, cô vợ lại có tính hay ghen cho nên đi đâu với chồng đi mua đi sắm bên ngoài, nếu có phải đẹp đi ngang qua mà cái người này nhìn ngó gì đó, thì về chị ấy phiền hà, dĩ nhiên cái tánh tình của vợ, người chồng nghĩ đi làm nhiều đem tiền về là đủ kể cả chuyện anh mua nhà ở những chỗ du lịch, nghỉ ngơi, chuyện mua máy bay riêng cho gia đình chuyện về vật chất, nhưng mà cái đó không có đủ, thì rồi người vợ trong một giai đoạn buồn thảm nào đó, đã dùng một khẩu súng tự vệ trong gia đình, cô ta tự sát, cái thương tâm như vậy, có đứa con mới chín mười tháng, còn đứa con khác ra đời, trong điều kiện của anh anh cũng không thân quen ai, anh biết tôi thì như vậy tôi lên làm đám tang cho người vợ, sau đó tình cảnh của anh rất là bi đát, tất nhiên tôi không ở đó được, tôi gửi một đệ tử của tôi là con trai tới đó để giúp anh trông coi gia đình để anh đi làm, tôi thấy tình cảm mà đôi khi người tu sống, làm tất cả bằng khả năng mình, một người thân quen như vậy thì tôi khóc trong lòng thì vì nó quá bi đát lẽ ra thì phải hạnh phúc, nhưng mà không hạnh phúc được, và đã đi đến cái chỗ mà chồng vợ còn trẻ, con cái còn thơ ngây, mới sinh ra, không biết được vài tháng không biết, nhưng mà còn non ngày tháng, vợ đã ra đi mà chồng thì gà trống nuôi con, chính tôi đã gửi người đệ tử tới giúp anh vượt qua thời gian khó khăn đó là câu chuyện mà tôi luôn nhớ.

NB: Qua câu chuyện thương tâm và chuyện người Việt Nam mới sang đây cố gắng hòa nhập với xã hội này thì lời khuyên ngắn gọn của Hòa Thượng cho những người mới đến sau này là làm thế nào để cân bằng đời sống ở cái xã hội đầy vật chất này thừa hòa thượng ?

11:34:HV: Tôi nghĩ rằng trước hết mỗi người đã có vốn liếng về đức tin, về đời sống tinh thần, nếu có ai nhắc thì rất là dễ, để ôn lại cái vốn liếng cũ của mình, đó là niềm tin tôn giáo người đó sẽ thấy dù khổ bao nhiêu cũng sẽ vượt qua vì cái niềm tin tôn giáo nó vượt lên trên cái bình thường là cơm ăn áo mặc hay tiện nghi hay tiền tài danh vọng, vượt qua khó khăn, nhưng mà nếu người không có vốn liếng quả thật là khó, dù sao nữa một người quan tâm thì khi gặp lãnh đạo tinh thần hướng dẫn như cá nhân chúng tôi thì tôi nghĩ là, khi tôi tới nước Mỹ là đối với tôi là như trúng số rồi, mình trúng số để tới nước Mỹ rồi, mình muốn đi tìm tự do, mà mình lại đến được với tự do, thập tử nhất sinh, 10 lần chết chỉ có một lần sống thôi mà mình đã đến được với bến bờ tự do, và đối với chúng tôi đến đây là trúng số độc đắc rồi, cho nên đất nước này cơ hội, đất nước này tự do, đất nước này phải nói là quá tốt đẹp, tất cả mọi chuyện đối với tôi là rất tốt đẹp ở đây. Chỉ còn cái là cố gắng nhìn vào thực tế, mình có được gì, nhân vật mình yêu thương có ai, vợ có chồng k vợ chồng có con cái không, mà có nhau được là vui rồi, tôi tin rằng hễ chịu khó, có làm, có tích cực thì sẽ có được hiệu quả, và từ kết quả đó, sẽ là một cái phần thưởng cho mình, thì tôi nghĩ rằng nếu bất cứ người nào có khó khăn gì thì hãy tới gặp lãnh đạo tinh thần tôn giáo như tôi tôi có thể trao gửi cho một vốn liếng, một kinh nghiệm một lạc quan đời sống thì tôi cho rằng cách nào cũng vượt qua, tuy rằng cũng có những người mình chỉ mình nói hết lời, thậm chí họ cần mình nắm tay họ đi từng bước họ mới chịu nổi thì những người đó dĩ nhiên là khó khăn, nhưng những người nào có khó khăn chút, mà tôi nghĩ là những người rời bỏ nước ra đi tìm tự do thì không phải là con người bình thường, con người khát khao chuyện gì. Mà được rồi thì mình phải trả giá nó, mình phải tiến lên và cái khích lệ của mình là bao nhiêu người muốn tới đây mà không tới được, từ cái phần thưởng đó hãy nghĩ hãy vui về phần thưởng đó, đất nước này lúc nào cũng dang tay ra quá nhiều sự giúp đỡ, tôi nghĩ là chịu khó một chút đi rồi ai tới đâu mình cũng sẽ tới đó, ai được gì thì mình cũng sẽ được đó căn bản là đời sống sẽ được giúp đỡ về vật chất và tinh thần,

NB: Nói như vậy là nó đúng với thế hệ thứ nhất là nhiều hơn bởi vì họ đã trải qua những khó khăn, họ hay tìm đến tôn giáo, tìm đến những vị hướng dẫn tinh thần, nhưng mà đối với các em sinh ra ở thế hệ thứ hai thứ ba, các em sinh ra trong môi trường rất là giàu có và cái vấn đề vật chất rất hấp dẫn, vậy hòa thượng có thấy việc giữ đạo hay theo một tôn giáo nào là một cái khó khăn, đặc biệt là phật giáo xuất phát từ đông phương, và cái vấn đề của phật giáo những gì liên hệ đến phật giáo nó cũng xkhoong có dễ dàng

áp dụng vào cuộc sống tây phương này vậy theo hòa thượng thì hòa thượng nghĩ sao về vấn đề tôn giáo với giới trẻ, hòa thượng đã làm gì để lôi cuốn lối trẻ vào niềm tin phật giáo?

15:42:HV: Cảm ơn chị, câu hỏi chị hay, tôi cũng trả lời chị, chúng ta có thể hệ thứ nhất là người lớn tuổi rồi, tới đây là thế hệ thứ nhất, con cái mình sinh ra đây, hoặc đi cùng mình là con cái năm bảy tuổi hay chín mười tuổi thì thế hệ thứ nhất thế hệ 1,5 thế hệ 2 thì thế hệ 1,5 thì được tiếp nối thế hệ nhất, và đến giá trị tôn giáo là nói đến giá trị

<Video 3>

Được phục vụ, có những lúc mình không có làm gì khác để người khác phục vụ lại chẳng hạn mình vô bệnh viện là mình đau nằm đó thôi, để người khác phục vụ. Nếu mà có lúc đi lánh nạn, thiên tai hay chuyện gì vào trong trajit ập trung thì mình vô đó ngồi yên đó để mà được phục vụ thôi. Khi đó quý vị ngồi trong đó rồi sẽ thấy rằng những lúc mình còn mạnh khỏe mình phục vụ bây giờ vô chỉ có yên tâm đợi người ta phục vụ mình thôi, cho nên đời sống phải lạc quan, có cơ hội làm tốt tối đa biết rằng có những lúc mình không có gì khác hơn là ngồi đó để cho người ta phục vụ mình thì như vậy mình ngồi đó là mình vui lắm tại vì mình đã làm hết sức hết khả năng rồi, giờ đâu có ai trông chờ người bệnh đau làm gì nữa

<video 4>

Thì như vậy thì chan hòa giữa thế hệ đi qua rồi biết ơn rồi chở mang tấm lòng và tin tưởng và niềm hi vọng của những người đã đi qua rồi và bậc cha chú của mình, có cái hãnh diện được sinh ra đời ở thế hệ mới này với tất cả những gì mình có ngày hôm nay là mình thừa kế, mình tiếp nối của những thế hệ đã hi sinh cho mình, chung quanh có quá nhiều cơ hội để mình tiếp bước và chắc chắn sẽ làm tốt hơn đời cha chú của mình, mà nếu đúng như vậy cái ca dao của người Việt Nam nói là con hơn cha là nhà có phúc, nên nhớ thế hệ trẻ phải nói là con hơn cha, phải nói thẳng với cha mẹ là con sẽ cố gắng để con hơn cha mẹ, đó không phải là lỗi làm gì, cha mẹ sẵn sàng nghe cái đó. Thế hệ người lớn vui nhất là thấy con cháu hơn cha ông của mình, con hơn cha là nhà có phúc, con cái mà không hơn cha mẹ, đó là con người đáng buồn lắm. Mình tại sao không hơn cha mẹ mình được. Dĩ nhiên có nhiều thứ nhưng mà thứ nào hơn được là vui rồi, từ đạo đức cho đến tài năng từ trách nhiệm cho đến cống hiến cho đến con người. Chúng ta đã sinh ra đã lớn rồi thì người trẻ hãnh diện mình là người đại diện cho thế hệ đi trước. Con hơn cha là nhà có phúc.

NB: Thừa hòa thượng, mơ ước của hòa thượng là gì ?

01:44:HV: Dạ mơ ước là sống từng ngày với nhiều điều kiện để phục vụ, từng ngày qua có được cơ hội để phục vụ là niềm vui nhất, ngày nào không có cơ hội phục vụ hoặc là sức khỏe suy yếu hoặc là biến cố gì đó hoặc là người khác không thương, không đồng thuận, nếu có cơ hội để phục vụ từng ngày là vui nhất, đó là niềm ước mơ từng ngày của tôi chị.

NB: Câu cuối cùng là niềm mơ ước của hòa thượng cho đất nước là gì ?

02:17:HV: Chắc chắn câu hỏi của chị tức là chị đã đồng thuận với tôi không phải 99% mà là 100% là ước mơ là đất nước Việt Nam đa nguyên đa đảng dân chủ tự do Việt Nam mà được như vậy thì xin lỗi tất cả các vị là tôi tin tưởng là Việt Nam sẽ mang đô hi bầy dậm vì người Việt Nam thông minh quá đi, giỏi quá đi, và Việt Nam chỉ có được tiến bộ, sánh vai với các nước chung quanh, và góp phần đối với thế giới, Việt Nam không phải là hòn ngọc Viễn Đông, mà khoong chỉ còn là Sài Gòn nữa, cả Việt Nam sẽ là hòn ngọc Viễn Đông, chiếu sáng trong cái sáng đẹp của Á Châu, cho nên ước mơ của tất cả chúng ta là thấy

Việt Nam sớm có dân chủ, sớm có tự do, sớm có đa nguyên đa đảng. Bấy nhiêu là đủ rồi, Việt Nam sẽ đuổi kịp những nước chung quanh, một ngày trong quá khứ họ đã không sánh kịp Việt Nam, nhưng bây giờ Việt Nam đã tụt hậu đã trở thành lạc hậu với những nước đó 20 năm tới 50 năm. Nếu Việt Nam dân chủ tự do thì chuyện đuổi kịp các nước xung quanh là dễ, vì ngày nay khoa học kỹ thuật và phương tiện đều toàn cầu hóa hết, cơ hội cũng toàn cầu hóa. Mà người Việt Nam thông minh sẽ đưa người Việt Nam lên không phải chỉ còn Sài Gòn là Hòn ngọc Viễn Đông mà đất nước Việt Nam sẽ là hòn ngọc Viễn Đông.

NB: Xin hỏi còn điều gì mà chúng tôi chưa hỏi ?

04:03:HV: Tôi không ngờ mà tôi vô đây mà chị hỏi những câu hỏi quá đại cương và những câu hỏi rất là chi tiết, tôi không biết giữ được lời nói đến đâu, nhưng mà tôi cảm kích vì tổ chức hội bảo tồn lịch sử văn hóa người Mỹ gốc Việt và cái cuộc phỏng vấn 500 lịch sử phỏng vấn của hội bảo tồn văn hóa Việt đã cho tôi cơ hội để tôi thấy là đúng là đây là cơ hội hãn hữu gần 30 năm tôi mới có cơ hội để nói trong một lượng thời gian giới hạn, mà tôi cũng đã nói rất là tâm tình, tâm đắc. Tôi cảm kích rất nhiều mong rằng đây là một hạt cát trong sa mạc người Việt Nam đó đây trên thế giới đặc biệt ở Hải Ngoại tự do này, tôi biết ơn các vị, mong các vị biết rằng đây là việc rất có ý nghĩa. Vì lịch sử sẽ đi qua và rồi không ai tom góp lại những sự kiện đó thì sẽ bị quên lãng, lịch sử cần phải ghi đậm, và hãy nhớ rằng đừng để bao giờ để lịch sử nó lặp lại những khoảng thời gian bi đát từ những năm 45 cho tới bây giờ, đừng bao giờ để lịch sử bi đát như vậy lặp lại trên quê hương Việt Nam. Sau khi đảng cộng sản Việt Nam đã nhường cho dân tộc có tự do dân chủ, đừng bao giờ để cho nó lặp lại lần nữa.

NB: Vâng Xin chân thành cảm ơn.